

ГРЪЦКИ СЛЕДИ В БЪЛГАРСКИТЕ СОБСТВЕНИ ИМЕНА И ТЯХНОТО ЗНАЧЕНИЕ

*Емилия Авгинова-Николова**

GREEK TRACES IN BULGARIAN PROPER NAMES AND THEIR MEANING

Emiliya Avginova-Nikolova

Abstract: The anthroponymy deals with the existing or already obsolete proper names of people, as well as with their geographical distribution in a given country or region. Anthroponymy studies anthroponyms, which include personal, patronymic, surnames, as well as generic names and nicknames. The anthroponymic system of any language is constantly changing, just as the language itself is constantly evolving. Although there are not a few purely Bulgarian personal names that managed to be preserved through Christianity and its rituals, many personal names of Greek origin entered the Bulgarian anthroponymic system, which began to replace the old pagan names.

Keywords: anthroponymy, Bulgarian personal names, names of Greek origin

В езиковедството ономастиката е тази, която изучава собствените имена в тяхното разнообразие. Едно от определенията за ономастика е съвкупността от собствени имена в даден език. Имената обособяват единна система, която се състои от отделни подсистеми, подчиняващи се на законите на съответния език. Собствените имена внасят индивидуалност. Те се отнасят само към един обект или лице, т.е. обособяват лицето, мястото и т.н. Собствените имена са вторични по своя произход, тъй като обикновено са образувани от готови лексикални единици – от нарицателни имена или от други собствени имена. Два основни са дяловете в ономастиката, които разпределят помежду си собствените имена – топонимия и антропонимия.

Топонимията се занимава с топонимите – местните географски наименования, които включват хидроними (названията на естествените водни обекти), ороними (названията на планини, равнини, долини, блата) и ойконими (названията на населените места). От другата страна е антропонимията, която се занимава със съществуващите или вече отпаднали от употреба собствени имена на хора, както и с географското им разпространение в дадена страна или регион. Антропонимията изучава антропонимите, към които спадат личните, бащините, фамилните имена, както и родовите имена и прякорите. Антропони-

* Гл.ас. д-р Емилия Авгинова-Николова – ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, катедра „Класически и източни езици и култури“, e-mail: e.ivanova@ts.uni-vt.bg

мичната система на всеки език се променя непрекъснато, както и самият език е в постоянно развитие.

През Средновековието до падането на България под турско робство отделните български родове и семейства са носели по две имена – едното домашно – славянско или прабългарски име (наричани дохристиянски имена), и другото – официалното църковно – християнско (каноническо) име. Пример за това е и княз Борис I, който получава второ име с гръцки произход – Михаил (Михаил означава *ангел*, но съществуват различни версии, като опит да се докаже, че имената Михал (Микаил, Михел, Микула, Михала) и Никола (Никул, Николис, Николас) са различни „варианти на едно и също име, разделени в древността на „еврейски“ и „гръцки“ вариант, чийто праобраз не е нито еврейски, нито гръцки“, а евреите са взели името Михаил от гърците в периода IV – I в. пр. Хр., а гърците на свой ред са го наследили от дедите ни след своето стъпване на Балканите в XII в. пр. Хр.)¹. Въпреки че не са малко чисто българските лични имена, които са успели да се съхранят, чрез християнството и неговите ритуали, а също така и под влияние на историческите и политически условия по това време в българската антропонимична система навлизат много лични имена с гръцки произход, които започват да изместват старите езически имена. По произход християнските имена са основно староеврейски, гръцки и латински, като гръцките имена представляват доста голяма част от тях, тъй като сред тях има много имена на светци.

Българската антропонимна система се оформя на пластове с течение на времето. Личните имена в нея са много и разнообразни. Г. Вайганд в труда си „Българските собствени имена. Произход и значения“ (1924 г.) ги обособява според произхода им по следния начин:

I. *Наследени имена*, които I. „произхождат от еврейските и гръцките имена, които са били въведени и разпространени заедно с приемането на християнство-

¹ Михаил = Ангел = Янгел (диалектна разновидност на името в югозападна България), Янкул (Юпитер)! Значи „Ангел“ е пряк фонетичен аналог на името, което нашите деди давали на един от най-важните си богове, а именно Юпитер! До същото заключение стигат тълкуванията, извлечени от другите варианти на същото име: Ейнджъл = Янчул т.е. Янкул (виж фам. Янчулеви), и Анго = Янко (съкратена форма на разискваното име). Други негови разновидности са Ангело (Агело без носовката = Ягело, в Унгария: виж името на големия пълководец от XV в. Владислав Ягело), Анжел (Ажел – без носовката), която след възстановяване на първата съгласна придобива формата Бажел (Божил, Божий), от която иде късногръцкия "превод" на името – "Божий пратеник" или просто Божий (Божествен). Познати са още форми на това известно име – Анхел (Анхил, Ахел – без носовката, Ахил!), което е разновидност на добре познатото Хунско (Пеонско) име Атил. Че това име е Тракийско т.е. Българско говорят античните названия на гр. Поморие: Анхиало (в "гъкаща" форма Ангъало т.е. Ангъело), което от Средновековието до XX в. е произнасяно като Ахело (след махане на носовката), а значението му е Ахило (Ахилъ) и Янкуло (Ягело). Вж: <https://shtaparov.blog.bg/politika/2015/02/26/proizhod-i-znachenie-na-lichnite-imena-angel-mihail-i-nikola.1341497>

то. Те могат да бъдат християнски от еврейски произход (хр. евр.), християнски от гръцки произход (хр. гр.) или християнски от латински произход (хр. лат.)“¹, 2. Общославянски имена, наследени от старите славяни, които „обикновено се състоят от две части, от две думи, но в живия език се употребяват обикновено със скъсени или прекъснати форми, напр. Крайо от Крайслав, Бранко от Бранимир, Божо и Божко от Божидар и пр.“ и 3. „старинните прабългарски имена, като Омуртаг, Орхан, Кубрат, Винех и др., които са изчезнали, само Асен и Крум са се запазили, а името Аспарух в последно време отново се появява в градовете. Понякога се чуват и гръцки имена (гр.), особено в Македония, или сръбски (срб.) в Западна България, или най-после турски (тур.). Последните се срещат предимно в народните песни, защото много прочути хайдути са били турци“ (вж. Вайганд 1924: 5-11)

II. *Народни образувания*, които са плод на въображението на народа, при сравняване на свойства, качества или характерни черти на човек с тези на растения, животни, и др. (напр. Божура, Цвятко, Карамфил/а, Вълкан, Славейко, Златан) или пък са производни от глаголи или прилагателни (напр. любя – Любен, найда – Найден, славен – Слава, Слави), както и имената, обособени от външни обстоятелства като момента на раждането и др. (Неделя, Зора, Първан).

Според други класификации можем да ги разделим на *домашни (народни)* и *чужди (заети)*. Така за българския език домашни антропоними са малкото имена, останали от прабългарите (Тервел, Кубрат, Крум, Севар, Баян, Борис, Пресиян, Персияна/Пресияна², Бисера, Косара³, Алгара⁴, Хуба⁵), както и имената със славянски произход (Светослав, Славимир, Радослава, Аблена⁶,

² Персиян, Персияна са производни на Борис, българско царско име с иранска етимология от "барс" – пантера или от "берез" – висок, бял, блестящ. Има и учени, които извеждат имената Персиан и Персиана от етнонима на персите. (вж. Иван Т. Иванов: «Прабългарски женски имена», <http://www.protobulgarians.com/Statii%20za%20prabaalgarite/Prabaalgarski%20zhenski%20imena.htm>)

³ Косара – дъщеря на българския цар Самуи. Разумно е да приемем второто ѝ име Теодора (божи дар – гр.) като християнски вариант на българското Косара. Това изглежда обосновано, като вземем пред вид че основата "кос" съвпада с общоиранското "хуца, худо" – бог. В пушунски khwdaay, означава в източноиранските езици бог, господар. В осетински хуьсаӕи означава бог, а хисаи – главен, господар. От тук Косара ще рече "божествена, което е близко до Божидара, Теодора. (вж. Иван Т. Иванов: «Прабългарски женски имена», <http://www.protobulgarians.com/Statii%20za%20prabaalgarite/Prabaalgarski%20zhenski%20imena.htm>)

⁴ Алгара – желана, искана – от стбл. и диал. български глагол алкати, алкай – силно желая, искам – от тук алчност) – дъщеря на княз Борис-Михаил. (вж. Иван Т. Иванов: «Прабългарски женски имена», <http://www.protobulgarians.com/Statii%20za%20prabaalgarite/Prabaalgarski%20zhenski%20imena.htm>)

⁵ Хуба – хубава

⁶ Аблена – аблен (славянски). Аблен е народното име на вид планински божур, а в някои краища на страната така наричат и дървото яблан. От това име произлиза и имена Албена (чрез метатеза фонетична промяна, характерна за българския език)

Злата, Милица), наследени от праславянската антропонимична система. Според проф. Н. Ковачев към чуждите антропоними се отнасят разпространените чрез християнството имена, като гръцките например, които са обект на настоящото изследване.

Изучаването на собствените имена от лингвистична гледна точка представлява интерес, тъй като те отразяват фонетичните и морфологични особености на съответния език и неговите диалекти. Но не само. Защото, както знаем, във всеки език намират място елементи от различните езикови нива на не един чужд език. В нашия случай интерес представляват българските имена, в които откриваме много елементи от гръцкия език. Не е странен този факт, а напротив – той е абсолютно логичен, имайки предвид всички исторически и географски фактори, които са оказали и продължават да оказват влияние върху българския език.

Собствените имена съдържат и пренасят във времето информация от различни сфери на материалната и духовна култура на един народ. Каквато и да е причината за възникването на даден антропоним, то неговата цел е била да се предпази малкото дете (особено, ако не е все още кръстено) от зли духове, зли сили и препятствия.

Разглеждането на чуждите имена във всяка една антропонимна система не трябва да бъде едностранно. Според Б. Янев би било удачно да се изследват в два аспекта: т.е. „да се прилагат два подхода, при които да се разграничават основната форма на преномена в чуждоезиковата култура и неговите иноезични вариации, които също могат да циркулират в номинативните практики на дадения социум. Казано по друг начин, на първо място трябва да се уповаваме на изконните за даден език имена, разграничени по „естествен род“, след което отделно да се разглеждат съответните за същия език форми на други по произход имена, които българската антропонимна система е приела: форми – резултат от функционирането на инвариантните преномени при реализацията им в речта на съответния етнос, което дава все по-силни и трайни отражения върху антропонимикона, напр.: Мери от Мария, Майкъл от Михаил, Стивън от Стефан и др.“ (Янев 2013: 459)

Българите някога са спазвали определени традиции при даването на име на детето. Така първородното дете в семейството е можело да вземе името на дядото или бабата, в зависимост от пола на детето. По правило, ако е момче, е получавало името на дядото по бащина линия, а ако е момиче – на бабата по бащина линия. Второто дете – ако е момче – му се дава името на дядото по майчина линия, ако е момиче, получавала името на бабата по по майчина линия. Ако в семейството имало повече деца от един пол, то тогава се давали произволни имена, като се стараели на сина да не дават името на собствения му баща. Затова сред роднините в една фамилия често има деца с еднакви имена. Прието е да се дават на децата такива имена, които да означават положителни качества. Това е характерно и за гръцката традиция за даване на име.

Интересен е фактът, че българските имена са единствени от гледна точка на това, че мъжките имена в повечето случаи могат да се преобразуват в женски, като означават едно и също нещо. Например: Иван и Ивана/Иванка, Петър и Петра, Йордан и Йордана/Йорданка, Стоян и Стояна/Стойнка, Сотир и Сотира, Живко и Живка, както и много други.

Също така на децата са се давали имена и в зависимост от това на какъв ден са родени според църковния календар. В резултат на това много от имената са в чест на светец или светица (традиция, която все по-рядко се спазва днес).

Разнообразни по значение и произход са имената, с които ние, българите, наричаме децата си. И в този смисъл Стефан Илчев в своя „Речник на личните и фамилни имена у българите“ (1969) прави една своеобразна класификация на имената. Той ги разделя на *пожелателни* и *защитни* от една страна. Обособява обаче и други две групи – *преосмислени* имена и *видоизменени* имена.

Тази класификация ще се опитаме да приложим към имената с гръцки произход в българската именна система (които успяхме да съберем), както и към техните български съответствия, опирайки се на тяхното значение, като ще направим и някои допълнения.

Пожелателни имена. В тази категория са вложени пожеланията и надеждите на родителите за бъдещето на детето. Те могат да бъдат имена, означаващи:

– **живот, здраве, благоденствие:**

Живко, Живка, Зоя, от гр. Ζωή „живот“, съответстващо на българското име Живка;

Атанас/Атанаска, от гр. Αθανάσιος „безсмъртен“

Аксения, Аксиния /Авксенти, Авксентия/, от гр. αυξάνω/αυξάινω „увеличавам“

Елевтерия, Елевтер, от гр. ελεύθερος „свободен“ и ελευθερία „свобода“, име и на календарен светия;

Елена, от гр. Ελένη, което е възможно да произлиза от έλάνη (= λαμπάς) „факел, светлина“. Според една от версиите причина за Троянската война станало бягството на хубавата Елена с Парис;

Щерво от гр. στερεός „твърд, здрав“;

– **качества на характера, разбира се винаги с положително значение:**

Андрей, Андрея, Андриан, Андриана, от гр. αντρείος „мъжествен“;

Агата, от гр. Αγαθή, „добра, блага“, от αγαθό „благо, добро“;

Евгени, Евгения, от гр. Ευγένιος, от гр. ευγενής „любезен, вежлив, благороден, благопристоен“;

Генади от гр. Γεννάδιος, от гр. γεννάδας „благороден, смел“;

Герасим, Герас, Гераско от гр. Γεράσιμος, от гр. γεράσιμος „почитан, почетен“, име на календарен светия;

Евлоги от гр. Ευλόγιος, „благословен; благоразумен“;

Евтимий, Евтим, Евтима, Евтимия, Евта от гр. εύθυμος „с добро настроение, благодушен, весел“, име и на календарен светия;

Ефросина, от гр. Ευφροσύνη „веселие, удоволствие, радост“, т.е. Радост, Весела. В гръцката митология това е името на една от харитите – богините на грацията и красотата, символи на доброто, красивото и вечно младото начало на живота;

София, от гр. σοφία „мъдрост“;

Методи, от гр. Μεθόδιος „целенасочен, вървящ по пътя си“ (μέθοδος < μέθ- (< μετά-) + όδός);

Хараламби, от гр. Χαράλαμπος – от гр. χαρά „радост“ + λάμπω „светя“, т.е. „светещ от радост“;

– **хубост, красота – много от тези имена са свързани с име на цвете или дърво, дори скъпоценен камък или метал:**

Маргарита, от гр. μαργαρίτης „бисер“, преосмислено от красивото цвете маргарита;

Дафина, Дафа, от гр. δαφνή „дафина, лаврово дърво“;

Трендафил, Трендафила, от гр. τριαντάφυλλο „роза“

Ламбро/Ламби, от гр. λαμπρός „светъл, прекрасен, светещ, блестящ“;

Гергина е производна форма от Георги. В някои славянски страни обаче това име се асоциира с наименованието на цветето гергина;

Смарагда, от гр. σμαράγδι „смарагд“;

Аргир, от гр. αργυρός „сребърен“;

Зафир, Зафира от гр. σάπφειρος „сапфир“

Калоян, Калояна, от гр. Καλός Γιάννης „хубав Иван“, име от среднобългарската история;

Хриса, Хриси, Христо, Христина, от гр. χρυσός „златен; злато“

– **близки до пожеланията за телесна хубост са имената, които сами по себе си означават положителни, приятни неща, и често са образувани от абстрактни съществителни:**

Алиса, през фр. Alice, от гр. αλήθεια „истина“;

Анатоли(й), Анатолия, от гр. ανατολή „изгрев; изток“;

Доротей, от гр. име Δωρόθεος, от гр. δώρο „дар, подарък“ + θεός „бог“, „дар Божи“, име и на календарен светия;

Евдокия, от гр. Ευδοκία, от гр. ευδοκία, „благоволение“, т.е. благоразположена, с добра воля“;

Ирена, Ирина, Иринея, от гр. Ειρήνη, от гр. ειρήνη „мир“, т.е. мирна, в мир;

Исидор, Исидора, гр. Ισίδωρος, „Ισιδα + δώρο „дар от/на богиня Изида“;

Полихрон, от гр. πολύχρονος „дълголетен“;

Фоти, Фотини, от гр. φως „светлина“, φωτεινός „светъл“ – българско съответствие: Светлин/а, Светлана;

Харизан(а) от диал. харизан – „подарен“, от гр. χαρίζω „подарявам“.

Защитни имена. Те играят ролята на защитници на човека, когото назовават. Те, както и пожелателните, са свързани с вярата в магическата сила на словото, която ще защити детето от лошите сили.

Александър, от гръцкото име Αλέξανδρος, което означава „защита на мъжете“ от гр. αλέξω „защитавам, помагам“ и άνδρας „мъж“.

Александра, Александрина, женският вариант, произлизащ от Александър
Алекси, Алекса, Алексей от гр. Αλέξιος „който носи помощ, защита“; календарен светия

Анастас от гр. Αναστάσιος „възкръснал“ и ανάσταση „възкръсване, възкресение“.

Анастасия, женска форма на Анастас

Апостол, от гр. Απόστολος „пратеник, апостол“

Васил, Васа, Василка, Василиена, съкратено от *Василий*, от гр. Βασίλειος „царски, царствен“ и βασιλιάς „цар“

Василиса от гр. βασίλισσα „царица“

Деспа, Деспина от гр. δέσποινα „господарка, госпожа“

Панайот, Панайота, от гр. Παναγιώτης, от стгр. παν „цял, всичко“ и стгр. άγιος „свят, светец“

Ставри, Ставро от гр. σταύρος „кръст“

Теодор, Теодора, от гр. Θεόδωρος „дарен от Бога“, „Божи дар“

Теодосий, от гр. Θεοδόσιος „отдаден на Бог“, гр. Θεός „Бог“ и δόσιος „даден“ (от гр. έδωσα – дадох)

Теофан от гр. Θεοφανής „богоявил се, явил се на Бог“

Филип от стгр. φιλέω „обичам“ и ίπλος „кон“, т.е. който обича конете

Могат да бъдат образувани и от дума, която означава здрав, твърд и не особено ценен предмет:

Камен, Петър, Петра от гр. πέτρα „камък“, т.е. твърд, устойчив, здрав като камък;

Сидер от гр. σίδηρο „желязо“, т.е. як, здрав като желязо.

Към защитните имена можем да отнесем имената на светци, богове и богини, като идеята е детето, носещо тяхното име, да бъде закриляно от съответния светец или бог. Тук имаме възможност да посочим безброй примери. Ето някои:

Андрей, Андрея, Андреан, Андреана от гр. Ανδρέας „мъжествен, смел“, име на евангелски апостол;

Димитър, Димитрина, гр. Δημήτρης, Δημήτριος 1. „посветен на богинята на плодородието Деметра“, 2. свързва се със свети Димитър;

Никола, Николай, Николета, Николина от гр. Νικόλα, Νικόλαος – произлиза от гръцкото „νίκη“ „победа“ и „λαός“ народ, т.е. този, който дарява/ще даде победа на народа, на хората. Свети Никола е покровител на военния и търговски флот, т.е. на моряците, рибарите, на търговците, а също и на децата. В западната традиция Свети Никола е Дядо Коледа. Женският вариант на името, а именно: Николета, Николина, Ники може да бъде отнесено и към старогръцката митология: Нике/Ники е името на древногръцката богиня – символ на победата и мъдростта на славната гръцка цивилизация.

Григор, Григорий, от гр. Γρηγόρης, Γρηγόριος, от гр. γρηγορώ „бдя, стоя буден“;

Георги, Георгина, Гергана, Геро, Гиньо, Гинка, Гоце, Гошо от гр. Γεώργιος, произх. от γεωργός „земделец“.

Дамиан, Дамян, от гръцкото име Δαμιανός, което се предполага, че произлиза от δαμάζω – „усмирявам, укротявам, подчинявам“ – Св. безсребърници и чудотворци Козма и Дамян Асийски

Данаил, Даниил от гр. Δανιήλ – име на библейски пророк;

Евстати(й) от гр. Ευστάθιος „издръжлив, стабилен, траен“, име и на календарен светия;

Екатерина, Катерина от гр. Αικατερίνη, име на календарна светица. Произходът е спорен, предполага се, че е от гръцкото прилагателно καθαρός „чист“;

Кирил от гр. Κύριλλος „господарски“ от гр. κύριος „господар“

Ламбро, Ламби от гр. λαμπρός „светъл, прекрасен“

Стефан, Стефания – от гр. „Στέφανος“ > στεφάνι „венец“ > „венценосец“

Стилиян(а) гр. Στυλιανός, от гр. στήλη „стълб, колона“, име на календарен светия. Давали го на детето като защитно име, тъй като свети Стилиян се смятал за защитник на децата.

През средните векове църквата е поощрявала кръщаването на децата с имена на светци. И днес е останала тази традиция, но вече влияят по-скоро родствените и етимологическите фактори. Имената на светци (календарните имена) много често са били натрапени от гръцката църква, поради което в стремежа си да опазим езика и с цел да ги направим по-понятни по значение, ние, българите много често ги преобразуваме. Това се постига чрез преводи или съкращаване на името. И така, ако бабата на детето се казва Тодора, Теодора или Доротей, което значи ‘дар от бога, божи дар’, кръщават внука Божидар или внучката Божидара. Така е спасена и традицията, а и името е по-понятно.

През възраждането се засилва тенденцията гръцките имена да се превеждат. Като пример можем да приведем още някои български имена, които е явно, че са превод на съответни гръцки имена: Благородна – Евгения, Боголюб – Теофил, Кръстьо – Ставри, Надежда – Елпида, Спас – Сотир, Сребро – Аргир.

Ако съпоставим една голяма група имена в българския с някои гръцки имена, ще установим, че много имена от български корен имат напълно еднакво или поне близко значение с гръцки, но в повечето случаи българските имена са възникнали самостоятелно, като семантичната близост, която забелязваме, по-скоро може би е случайна. Такива примери са: *Богдан* – Теодосий; *Божана* – Теофана; *Господин* – Кирил; *Злата, Златина* – Хриса, Христина; *Венеция, Венцеслав* – Стефания, Стефан; *Жива, Живка* – Зоя; *Камен* – Петър; *Люба, Любка* – Агапи/я; *Светла, Светлана* – Фота, Фотини; *Мира* – Ирина и т.н.

Горепосочените български имена са възникнали не само въз основа на буквалното значение на гръцкото име, но и въз основа на това каква асоциация подава съответното име, с какво се свързва то най-често.

Например: Κυριακή на гръцки значи „неделя“ (ден господен), от него е образувано личното име Кириак, Киряк, което намира българско съответствие Неделчо, Неद्याлко, а женското име Κυριακούλα – Неделя, Неद्याлка и различни производни.

От гръцкото наименование на църковния празник Благовещение – Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, идва името Евангел, Вангел. В някои региони на България съответстващо се смята името Благо, Благой, Благовест, образувани от «благ», а другаде се приема като еднозначно съответствие Вангел.⁷

Макар и рядко, срещат се имена, образувани от топоними, като:

Киприан, Киприян, гр. Κυπριανός, „от остров Кипър“

Магдалена, Магдалина от гр. Μαγδαληνή, от град Магдала в Палестина

Някои автори обособяват група на **имената, означаващи занимание, специфична дейност.**

Алекси, Алекса, Алексей от гр. Αλέξιος „който носи помощ, защита“

Александър от гр. Αλέξανδρος „защитник на мъжете“

Архангел от гр. Αρχάγγελος „старши ангел, архангел“

Ангел, Ангела, от гр. άγγελος „вестител“;

Ангелина, съкратено от Евангелина, смятано за женска форма на Ангел;

Апостол, от гр. Απόστολος „пратеник, апостол“;

Ванга, Вангел, Вангела, Вангелия, съкратено от Евангел, от гр. Ευάγγελος „благовестител“;

Василиса, от гр. βασίλισσα „царица“;

Деспа, Деспина, от гр. δέσποινα „господарка, госпожа“;

Генади(й) от гр. Γεννάδιος „благородник“

Георги от гр. γεωργός „земделец“;

Никита от гр. νικητής „победител“

Никифор от гр. νικηφόρος „победоносец“

Сотир, от гр. Σωτήρης „спасител“.

Според нас немалка част от тези имена с по-голям успех бихме могли да отнесем към защитните имена (*Алекси, Алекса, Алексей, Василила, Деспа*), други пък към пожелателните (*Никита*), както вече класифицирахме и описахме по-горе в настоящата работа.

Според Г. Вайганд срещаме, освен горепосочените, и други различни форми на имената в именната ни система. Той ги помества в книгата си „Българските собствени имена. Произход и значения“, събирайки материал главно от речника на Н. Геров и алманаха на д-р Ив. Парлапанов, като я предназначава за всеки, „който би пожелал да узнае значението на името си – много често толкоз осакатено чрез съкращение, че се е отдалечило до неузнаваемост от първоначалната си форма – или който иска да проникне в произхода му...“⁸

Тези други форми на имената са видоизменените форми, преосмислените форми, прекъснатите форми и заекнатите форми.

⁷ (вж. Илчев, стр. 18)

⁸ Вж. Вайганд 1926, Г. Вайганд, *Българските собствени имена. Произход и значения*. София: Книгоиздателство Т. Ф. Чипев, 1926. стр. 3

Видоизменени форми

Голяма част от собствените имена, които разгледахме, можем да анализираме от съвсем различен ъгъл. Ако вземем за пример името Георги (гр. Γεώργιος – γεωργός – земеделец), от него с голяма вероятност произлизат имената Гергина, Гери, Гергана. Така се обособява немалката група на **видоизменените имена**. Видоизменени имена са още:

Ванга, Вангел, Вангелия, от гр. ευ+ άγγελος „благовестител“

Ангелина, съкр. от *Евангелина* от гр. ευ+ άγγελος „благовестител“

Доротейя, Доротей от Теодор = Божидар, от гр. Θεοδώροσ – δώρο του θεού „дар от бога“

Лефтер от гр. ελεύθεροσ „свободен“

Коста, Косьо, Коце от Константин, от гръцкото име Κωνσταντίνοσ

Алиса, от фр. Алис, произхождащо от гр. αλήθεια „истина“

Преосмислени форми

Освен видоизменение, в българския език имената могат да бъдат и **преосмислени**. Те се образуват от чуждо по произход и с непонятно значение име, напомнящо българска или позната у нас чужда дума, което се свързва с тази дума и се смята за образувано от нея. Такива примери са:

Ермен, Ерменко, Ерменка от гр. ειμαρμένη „съдба“, а тази съкратената западнобългарска форма няма нищо общо с река Ерма, но името у нас вече спада към личните имена, образувани от имена на реки.

Тихо, Тихон, Тиха, Тишка, от Τύχων „щастливец“ от гр. τύχη „късмет, щастие; съдба“, което няма нищо общо със значението на българските думи *тих* и *тишина*.

Прекъснати форми

Тези имена са възникнали поради трудности в произнасянето на по-дългите им първоначални форми, в резултат на което тези дълги или трудни за произнасяне форми биват съкратени, „прекъснати“, понякога много категорично. Така се образуват **прекъснатите форми**. Такива са например Нико от Никола, Мето от Методий, Ламби от Хараламби. Някои прекъснати форми могат да имат съвсем различен произход напр.:

Тина – от Атина или от Латина, или от Христина;

Мишо, Михо, Мико – от Михаил.

Заекнати форми

Освен прекъснатите форми при някои имена, откриваме и други форми, които могат да бъдат наречени **заекнати форми**. Малките деца не могат да произнасят добре своите имена: те заекват при някоя сричка и я повтарят. Трудно произнесат например името Теодор, а по-лесно им се струва за изговаряне напр. Додо. Родителите от своя страна започват да подражават на детския език и да използват така образуваното име, а това води до обособяването му като самостоятелна форма: Георги – Гого, Евда – от Евдокия и т.н.

Като заключение след всичко разгледано до момента, можем да кажем, че от възприетите от българите християнски имена най-много на брой са гръцките,

поради факта, че повечето православни светци произхождат от елинизирани области на Източното Средиземноморие. Гръцките имена са много разнообразни от гледна точка на значението си. В съвременните тенденции в областта на антропонимията се отбелязва все по-голяма предпочитаемост и употреба на имената с гръцки произход. Тук обаче можем да споменем негативния факт, че за сметка на увеличаване на броя на гръцките имена в нашата именна система, все по-малък е броят на носителите на тези имена, които са запознати с техния произход и лексикалното им значение.

БИБЛИОГРАФИЯ

Вайганд 1926: Г. Вайганд Българските собствени имена. Произход и значение., С., 1926 // Vaygand: 1926, G. Vaygand Balgarskite sobstveni imena. Proizhod i znachenie., S., 1926

Иванов, И. „Прабългарски женски имена“, в: <http://www.protobulgarians.com/Statii%20za%20prabaalgarite/Prabaalgarski%20zhenski%20imena.htm> // Ivanov I., «Prabaalgarski zhenski imena», в: <http://www.protobulgarians.com/Statii%20za%20prabaalgarite/Prabaalgarski%20zhenski%20imena.htm>

Иванова 1989: Иванова Ю. Греки. Системы личных имён у народов мира, Москва, 1989 в: Имена греческого происхождения, в: https://www.greekmos.ru/grecheskie_imena/ // Ivanova: 1989, Ivanova Ju. Greki. Sistemy lichnyh imjon u narodov mira, Moskva, 1989 в: Imjona grecheskogo proishozhdenija, в: https://www.greekmos.ru/grecheskie_imena/

Илчев 1969: Ст. Илчев Речник на личните и фамилни имена у българите. С., 1969 // Ilchev: 1969, St. Ilchev Rechnik na lichnite i familni imena u balgarite. S., 1969

Ковачев 1987: Н. Ковачев Българска ономастика. С., 1987 // Kovachev: 1987, N. Kovachev Balgarska onomastika. S., 1987

Ковачев 1987: Н. Ковачев Честотно-гълковен речник на личните имена у българите. С., 1987 // Kovachev: 1987, N. Kovachev Chestotno-talkoven rechnik na lichnite imena u balgarite. S., 1987

Шаранков, Н. Предаване на старогръцките имена на български, 1-ва част, в: <https://aristotelis.blog.bg/history/2017/01/14/n-sharankov-predavane-na-starogryckite-imena-na-bylgarski-1-.1503187> // Sharankov N., Predavane na starogratskite imena na balgarski, 1-va chast, в: <https://aristotelis.blog.bg/history/2017/01/14/n-sharankov-predavane-na-starogryckite-imena-na-bylgarski-1-.1503187>

Янев 2004: Б. Янев За личните имена от гръцки и румънски произход у българите, 2004, в: http://belb.info/personal/janev/Za_li4nite_imena.htm // Yanev: 2004, B. Yanev Za lichnite imena ot gratski i rumanski proizhod u balgarite, 2004, в: http://belb.info/personal/janev/Za_li4nite_imena.htm

Янев 2013: Б. Янев НОВ ПОГЛЕД ВЪРХУ ГРЪЦКИТЕ ЛИЧНИ ИМЕНА В БЪЛГАРСКАТА АНТРОПОНИМНА СИСТЕМА (в контекста на антропонимната наследственост/ приемственост и апелативната типологизация), в: НАУЧНИ ТРУДОВЕ, ТОМ 51, КН. 1, СБ. А, 2013 – ФИЛОЛОГИЯ, ПУ // Yanev: 2013, B. Yanev NOV POGLED VARHU GRATSKITE LICHNI IMENA V BALGARSKATA ANTROPONIMNA SISTEMA (v konteksta na antroponimnata nasledstvenost/ priemstvenost i apelativnata tipologizatsia), в: NAUCHNI TRUDOVE, ТОМ 51, КН. 1, СБ. А, 2013 – FILOLOGIA, PU

Произход и значение на личните имена Ангел, Михаил и Николай. в: <https://shtaparov.blog.bg/politika/2015/02/26/proizhod-i-znachenie-na-lichnite-imena-angel-mihail>

i-nikola.1341497 // Proizhod i znachenie na lichnite imena Angel, Mihail i Nikolay, v: <https://shtaparov.blog.bg/politika/2015/02/26/proizhod-i-znachenie-na-lichnite-imena-angel-mihail-i-nikola.1341497>

Страница за прабългарите. Език, произход, история и религия на древните българи, в: <http://www.protobulgarians.com> // Stranitsa za prabalgariite. Ezik, proizvod, istoria i religia na drevnite balgari, v: <http://www.protobulgarians.com>

Βουλγαρικά ονόματα. Έννοια των γυναικείων και ανδρικών βουλγαρικών ονομάτων, 2019, в: <https://el.public-welfare.com/4307909-bulgarian-names-meaning-of-female-and-male-bulgarian-names>

Ονοματολόγιο. в: <https://www.onomatologio.gr/%CE%9F%CE%BD%CF%8C%CE%B-%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%88%CE%BB%CE%B5%CE%BD%CE%B-F%CF%82-%CE%95%CE%BB%CE%AD%CE%BD%CE%B7>